AB'NİN TÜRKİYE'YE KARŞI BİTMEK BİLMEYEN ÖN YARGISI VE KARŞITLIĞI ORTAYA ÇIKTI

AVİM

Analiz No : 2020 / 33

25.09.2020

İki hafta önce Avrupa Parlamentosunda (AP) gerçekleştirilen tartışmalarda; Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı, Yüksek Temsilci/Başkan Yardımcısı ve vekiller tarafından yapılan konuşmalarda Türkiyenin adı sıkça anıldı. Türkiye dışında Rusya ve Çin de ilgili tartışma ve konuşmalarda adları sıklıkla geçen ülkeler arasındaydı. Doğu Akdenizde artan gerginlik hakkında belirtilen görüşler ve Türkiyeye yapılan atıflar sadece aydınlatıcı değil aynı zamanda oldukça düşündürücüydü. Örneğin Avrupa Komisyonu toplantısında Yüksek Temsilci/Başkan Yardımcısı Joseph Borrellin Türkiyenin Doğu Akdenizdeki rolüne ilişkin aşağıda söyledikleri gelecek çalışmalar açısından derinlemesine bir analizi hak etmektedir:

> Bugünkü tartışmamızın konusu Doğu Akdenizdeki tehlikeli gerginlik ve Türkiyenin rolüne odaklanan bir Özel Avrupa Birliği Konseyinin hazırlanması olacaktır. Bugün benim çabalarım bu yönde olacak fakat Konsey Başkanlığının haklı olarak işaret ettiği gibi diğer birçok mesele de bulunmaktadır. Dün Çin ile üst düzey konuşmalar gerçekleştirdik ve genel olarak Avrupanın, eski imparatorlukların en azından üçünün -Rusya, Çin, Türkiye- geri döndüğü bir durumla karşı karşıya kaldığı söylenebilir. Geri dönen geçmişin bu imparatorlukları yakın çevreleri hakkında yeni yaklaşımlara sahip ve bu bize küresel olarak bize yeni bir ortam yaratıyor. Ve Türkiye de içinde bulunduğumuz bu ortamı değiştiren unsurlardan bir tanesi.[1]

Borrell; ABnin klişe söylemi olan Yunanistan ve Kıbrıs ile tam dayanışma içinde olduklarını tekrar ettikten sonra Avrupa Birliği Konseyinin tarihte bir dönüm noktasında olan Türkiye ile ilişkilerine yapıcı bir çözüm geliştirilebileceğini ummak için henüz vakit olduğunu ileri sürdü ve "önümüzdeki günlerde yaşanacak gelişmelere bağlı olarak öyle ya da böyle bir yola gireceğiz diye ekledi. Konuşmasının devamında uyaran bir dille bu noktayı tekrar dile getirdi: Söylediğim gibi, Türkiye ile ilişkilerimiz bağlamında bu bir dönüm noktasıdır. Borrell, AP genel kurul toplantısında yapılan tartışmanın ardından sözlerini Türkiye meselesinin ve Türkiye üyeliğinin önemine değinerek bitirdi ve şunları söyledi:

> Daha önce söylediğim gibi Türkiye ile ilişkilerimiz bir dönüm noktasındadır. Bu; karar vericilerin zor kararlarla yüzleşmek zorunda kaldığı ve hepimiz için en iyi seçeneği bulmaya çalıştığı anlardan birisi. Eminim ki Avrupa Birliği Konseyi önümüzdeki toplantıda bu amaç uğruna çalışacak.

Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula Von der Leyen de 16 Eylül 2020 tarihli AP genel kurul toplantısında yaptığı Birliğe Sesleniş konuşmasında Türkiyeden bahsetti. Von der Leyenin Türkiyeden bahsettiği kısım aşağıda yer almaktadır:

> Türkiye önemli bir komşumuzdur ve öyle olmaya devam edecektir. Fakat haritada ne kadar yakın olsak da aramızdaki mesafe giderek artmaktadır. Evet, Türkiye tehlikeli bir bölgede yer almaktadır. Ve evet, Türkiye milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapmaktadır, ki bu konuda biz onu ciddi bir fonla destekliyoruz. Ancak bunların hiçbiri Türkiyenin komşularını tehdit etmesini meşru kılmaz.
>
> Üye Devletlerimiz Kıbrıs ve Yunanistan meşru egemenlik haklarını korurken Avrupanın tam dayanışmasına her zaman güvenebilirler.
>
> Doğu Akdenizdeki gerilimin düşürülmesi ortak çıkarımızdır. Keşif gemilerinin son günlerde Türk limanlarına geri dönmesi bu yönde atılmış olumlu bir adımdır. Bu, diyalog kurulması açısından çok ihtiyaç duyulan ortamı yaratmak için elzemdir. Tek taraflı eylemlerden kaçınmak ve iyi niyetli bir şekilde müzakereleri sürdürmek önümüzdeki tek yoldur. Bu, istikrar ve kalıcı çözüm elde etmek için tek yoldur.[2]

Yukarıdaki alıntıda görüldüğü üzere, Komisyon Başkanı Von der Leyen de ABnin klişe Üye Devletlerimiz Kıbrıs ve Yunanistan meşru egemenlik haklarını korurken Avrupanın tam dayanışmasına her zaman güvenebilirler söylemini adeta bir ninni gibi tekrar etmiştir. Burada dikkat çekici nokta, Komisyon Başkanının Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimine ABnin desteğinden değil, sanki *ABnin* eş anlamlısıymış gibi *Avrupanın* desteğinden söz etmesidir. Komisyon Başkanı, ABnin tüm Avrupayı kapsamadığını ve Avrupanın tamamını temsil etmediğini unutmamalıdır. Bu anlamda tek kapsayıcı kuruluş, Türkiyenin kurucu üye olduğu 47 üyeden oluşan Avrupa Konseyidir. Bu ayrımı dikkatli bir şekilde yapmak, Avrupanın barış ve istikrarı açısından hayati öneme sahiptir.

Yukarıda yer alan söylemlerden ABnin bir kuruluş olarak yanlış da doğru da olsa benim üyem anlayışını benimsediğini görebiliyoruz. Dahası bu anlayış, Önce AB politikasının varlığını kabul etme olarak nitelendirilebilir. Birliğin üyelerinin çıkarlarını gözetmesi beklendik bir durumdur. Fakat bu durum; üyelerinin Türkiyeyi karaya hapsedilmiş bir ülkeye dönüştürmek amacıyla çevresindeki denizlere yönelik maksimalist ve şoven iddialarını, Lozan Barış Antlaşmasına aykırı bir şekilde adaların ve adacıkların silahlandırılmasını, Kıbrıs Türklerinin haklarının sürekli ve bariz biçimde ellerinden alınması ile doğal kaynaklara eşit erişim hakkından mahrum bırakılmalarını ve Kıbrıs barış sürecinin uzlaşmaya yönelik isteksizlik göstererek batırılmasını görmezden gelmek için bir bahane değildir. Türkiye-AB ilişkilerindeki mevcut çıkmazının esas nedeni Türkiyenin revizyonist tavrı değil, AB ve üyelerinin yukarıda bahsedilen olgular karşısında sergilediği uzlaşmazlıktır. ABnin hem kendi üyelerine hem de Türkiyeye yönelik yürüttüğü sorumsuz politikalar Birliği gereksiz çatışmalara çekmekten başka işe yaramayacaktır.

AB şu ana kadar Türkiyeye karşı küçümseyici, hatta aşağılayıcı bir tavırla yaklaşmıştır. Türk kamuoyunun bu yaklaşımı görmezden gelmesi artık mümkün değildir. ABnin Türkiyeyi kendisinden uzaklaştırmak istemediği fakat bir yandan da Türkiyenin kendisinin bir parçası olmasını istemediği ortaya çıkmıştır. ABye katılım süreci, Türkiyeyi oyalama ve ülkeyi AB çıkarları çerçevesinde Birliğin ekseninde tutma sürecine dönüşmüştür. Bütün bunlara rağmen, Türkiye ABnin değerlerine gereken saygıyı göstermiştir ve ABnin değer bazlı sistemini hayata geçirme çabalarına da devam edecektir. Ancak, Yunan mitolojisindeki Sisifos gibi Türkiye, bir kayayı yukarı itip tam tepeye ulaşacakken kaya aşağı yuvarlanmaya başlamaktadır. Türkiyeye AB değerlerinin Hristiyan ilkelere dayandığı açık bir şekilde ve sıkça hatırlatılmıştır. Böyle bir hatırlatma, kaçınılmaz olarak Müslüman-çoğunluğa sahip Türkiyeye karşı modern bir haçlı seferi düzenlendiği izlenimini yaratmaktadır, ki bu Türkiyeyi doğal olarak savunmacı bir tavır sergilemeye itmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere, Yüksek Temsilci/Başkan Yardımcısı Borrell APye yaptığı konuşmasında birkaç kez ABnin tarihte bir dönüm noktası ile karşılaştığını söylemiş ve "önümüzdeki günlerde yaşanacak gelişmelere bağlı olarak öyle ya da böyle bir yola girileceğinin altını çizmiştir.

Sayın Borrellin bu nitelendirmesi; Türkiyenin eski kuşaklarını, Kıbrıs Türk halkının Kıbrıs Rumlarının vahşi saldırılarına ve sistematik katliamlarına maruz kaldığı 1964 yılına götürecektir. *New York Times* gazetesi 19 Nisan 1964te dönemin Başbakanı İsmet İnönü ile yapılan röportajdan şunları yansıtmıştır:

> Başbakan İsmet İnönü, İstanbul gazetesi *Milliyetin* bugünkü basımında yayınlanan, *Time*ın bir muhabiriyle yaptığı röportajda şunları söylediği belirtilmiştir:
>
> Eğer müttefiklerimiz tavırlarını değiştirmezlerse Batı ittifakı dağılacaktır.
>
> Röportajın bir diğer kısmında, İnönünün şayet bu olursa yeni bir düzenle farklı bir tür dünya ortaya çıkacak ve bu yeni dünyada Türkiye kendisine bir yer bulacaktır dediği belirtilmiştir.[3]

ABnin günümüzdeki uzlaşmaz tavrı, Türkiyeyi sürekli tehdit eden söylemleri ve küçümseyici havuç ve sopa yaklaşımının Türkiyeyi haklarını ve geleceğini korumaktan vazgeçireceği ümidi; hızla değişen küresel güç yapısında yeni bir dünya düzeninin kurulması ihtimaline işaret etmektedir. ABnin bütünlüğüne ne olacağı ise belirsizliğini korumaktadır. ABnin, Türkiyeye karşı yapıcı olmayan ve ön yargılı politikaları yüzünden Batı İttifakının yıkımına yol açmayacağını ümit ediyoruz.

** Bu yazı, AVİM tarafından 21 Eylül 2020de İngilizce olarak yayınlanan analiz yazısının çevirisidir. Çeviriye AVİM Uygulamalı Eğitim Programı katılımcısı Damla Uslu katkıda bulunmuştur.*

[1] Role of Turkey in the Eastern Mediterranean: Remarks by the High Representative/Vice-President Josep Borrell at the EP Plenary, *Europa.eu*, September 15, 2020, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/85128/Role%20of%20Turkey%20in%20the%20Eastern%20Mediterranean:%20Remarks President%20Josep%20Borrell%20at%20the%20EP%20plenary

[2] State of the Union Address by President von Der Leyen at the European Parliament Plenary, *Europa.eu*, September 16, 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_1655

[3] Turkey Ready to Quit Alliance, *The New York Times*, April 17, 1964, https://www.nytimes.com/1964/04/17/archives/turkey-ready-to-quit-alliance.html

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "AB'NİN TÜRKİYE'YE KARŞI BİTMEK BİLMEYEN ÖN YARGISI VE KARŞITLIĞI ORTAYA ÇIKTI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2020 / 33. Eylül 25. Erişim Kasım 06, 2026. https://avim.org.tr/tr/Analiz/AB-NIN-TURKIYE-YE-KARSI-BITMEK-BILMEYEN-ON-YARGISI-VE-KARSITLIGI-ORTAYA-CIKTI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır